

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายเฉลิมพล เอกอรุ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๓/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๐/๒๕๕๕

วันที่ ๑๘ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓) หรือไม่

ความเห็น

บุคคลผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศผลการเลือกตั้งให้เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะต้องดำรงคุณสมบัติดังกล่าวตลอดระยะเวลาของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หากขาดคุณสมบัติข้อหนึ่งข้อใดที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๑ บัญญัติไว้แล้ว สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้นั้นจะสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔)

คุณสมบัติประการหนึ่งของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและเป็นคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็คือต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๑ (๓) กล่าวคือ เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียว เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าเก้าสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง เว้นแต่ในกรณีที่มีการเลือกตั้งทั่วไปเพราะเหตุยุบสภา ต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่งแต่เพียงพรรคเดียวเป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่าสามสิบวันนับถึงวันเลือกตั้ง

สมาชิกพรรคการเมืองได้แก่ผู้ใด ต้องมีคุณสมบัติอย่างไร และต้องไม่มีลักษณะต้องห้ามอะไรบ้าง สมาชิกภาพของสมาชิกพรรคการเมืองจะสิ้นสุดลงอย่างไร ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้รัฐธรรมนูญไม่ได้บัญญัติรายละเอียดไว้ รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้แต่หลักการอย่างกว้าง ๆ ส่วนรายละเอียด รัฐธรรมนูญกำหนดให้มีการบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีศักดิ์รองลงมาจากรัฐธรรมนูญ และใช้พิจารณาประกอบกับรัฐธรรมนูญในเรื่องที่รัฐธรรมนูญบัญญัติแต่เพียงหลักการอย่างกว้าง ๆ

สมดังชื่อที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ” จึงเห็นว่า การพิจารณาว่าบุคคลใด เป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือขาดจากสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือไม่ จึงต้องนำบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาพิจารณาประกอบกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกต้องเป็นบุคคลธรรมดาผู้มีสัญชาติไทย มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ตามมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง โดยยื่นใบสมัครด้วยตนเองพร้อมเอกสารประกอบตามที่นายทะเบียนกำหนด ต่อพรรคการเมืองที่ผู้นั้นประสงค์จะสมัครเข้าเป็นสมาชิก และให้คำรับรองว่าตนมิได้เป็นสมาชิก ของพรรคการเมืองอื่นอยู่ในขณะเดียวกัน ตามสถานที่ที่พรรคการเมืองกำหนดและให้พรรคการเมือง ส่งสำเนาใบสมัครและเอกสารประกอบดังกล่าวให้นายทะเบียน” และมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ผู้มีสัญชาติไทยโดยการเกิดหรือผู้มีสัญชาติไทยโดยการแปลงสัญชาติซึ่งได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มีจำนวน ตั้งแต่สิบห้าคนขึ้นไปอาจรวมกันดำเนินการจัดตั้งพรรคการเมืองได้” จึงเห็นได้ว่า ตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ ผู้ซึ่งจะเป็นสมาชิกพรรคการเมือง จะต้องมีความคุณสมบัติคือ เป็นบุคคลธรรมดา มีสัญชาติไทยไม่ว่าจะโดยการเกิดหรือโดยการแปลงสัญชาติ ซึ่งได้สัญชาติไทยมาแล้วไม่น้อยกว่าห้าปี มีอายุไม่ต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ และไม่มีลักษณะต้องห้ามมิให้ ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ สำหรับลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญนั้น ก็ต้องพิจารณาบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๐ ว่า

“บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้ในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง

- (๑) เป็นภิกษุ สามเณร นักพรต หรือนักบวช
- (๒) อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง
- (๓) ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาลหรือโดยคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมาย
- (๔) วิกลจริต หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ”

เมื่อพิจารณาประกอบกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “สมาชิกภาพของสมาชิกสิ้นสุดลงเมื่อ ... (๓) ขาดคุณสมบัติ หรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา ๑๙” แล้ว เห็นว่า ผู้ที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองต้องไม่มีลักษณะ

ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ กล่าวคือ ไม่ได้เป็นบุคคลผู้มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใดในสี่ลักษณะดังกล่าวข้างต้นในวันเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ ถ้ามีลักษณะต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองก็จะสิ้นสุดลง เมื่อสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมืองสิ้นสุดลง ก็จะทำให้ขาดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๑ (๓) ส่งผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้นั้นสิ้นสุดลงด้วยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔)

กรณีของผู้ถูกร้อง ข้อเท็จจริงที่รับกันและฟังเป็นที่ยุติ มีว่า ผู้ถูกร้องถูกดำเนินคดีอาญาและถูกคุมขังโดยหมายของศาล ตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ จนถึงวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งได้ประกาศกำหนดวันสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อระหว่างวันที่ ๑๙-๒๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔ พรรคเพื่อไทยได้ยื่นบัญชีรายชื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อต่อคณะกรรมการการเลือกตั้ง เมื่อวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๔ สำหรับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป ในวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ โดยมีผู้ถูกร้องเป็นผู้สมัครในลำดับที่ ๘

ก่อนวันเลือกตั้ง ผู้ถูกร้องได้ยื่นขอประกันตัวต่อศาลเพื่อออกไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง แต่ศาลไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ถูกร้องจึงมิได้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งในวันเลือกตั้ง แต่ได้ทำหนังสือแจ้งเหตุที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งต่อผู้อำนวยการเขตวังทองหลางในฐานะนายทะเบียนท้องถิ่นซึ่งนายทะเบียนท้องถิ่นพิจารณาแล้วเห็นว่ามีเหตุผลอันจำเป็นเพียงพอ

พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้ถูกร้องถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล ตั้งแต่วันที่ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๕๔ จนถึงวันที่ได้รับการปล่อยตัวในวันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๔ ในวันเลือกตั้งวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ผู้ถูกร้องจึงเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง มิใช่เป็นกรณีว่าผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องการไปใช้สิทธิแต่ไม่อาจไปได้ และได้แจ้งเหตุจำเป็นที่ไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วแต่ประการใด

การที่ผู้ถูกร้องเข้าลักษณะบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๐ (๓) จึงมีผลให้ผู้ถูกร้องขาดคุณสมบัติของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ดังนั้น สมาชิกภาพของการเป็นสมาชิกพรรคการเมือง (พรรคเพื่อไทย) ของผู้ถูกร้องจึงสิ้นสุดลงตั้งแต่วันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๔ ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ วรรคหนึ่ง (๓) ประกอบมาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๘ วรรคหนึ่ง เมื่อสมาชิกภาพของการเป็นสมาชิก

พรรคการเมืองสิ้นสุดลง จึงมีผลให้สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงด้วย
ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓)

จึงวินิจฉัยว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ถูกร้องสิ้นสุดลงตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๑๐๖ (๔) ประกอบมาตรา ๑๐๑ (๓)

นายเฉลิมพล เอกอรุ

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ